

**DRŽAVNO SELEKCIJSKO TEKMOVANJE S PODROČJA
SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE
2024/2025**

SREČA(NJA) V PROSTORU IN ČASU

1. in 2. letnik – gimnazijski programi

1. in 2. letnik – srednji strokovni programi

Mateja Gomboc: Gorica

Iztok Mlakar: izbor šansonov

NAVODILA ZA PISANJE RAZLAGALNEGA SPISA

Čas pisanja: 90 minut

Živeti svojo srečo ...

Preberite pismo in pesem.

Pismo tekmovalkam in tekmovalcem za Cankarjevo priznanje ob romanu Gorica

Se lahko zgodovine učimo iz romanov?

Sama sem že od majhnih nog strastna bralka. V nekem najstniškem trenutku sem se začela zavedati, da veliko vem o Napoleonu, prvih kalifornijskih iskalcih zlata, odkrivanju novih ozemelj, Atili, prvi svetovni vojni, sibirskih taboriščih ... Vse to sem osvojila z branjem knjig.

Zdaj, ko sem poleg bralke še pisateljica, se tudi pri ustvarjanju poglobljam v preteklost. Za roman *Gorica* sem vzgib dobila pri pričevanju dveh gospa. Prva je bila mlada učiteljica v novi Novi Gorici, druga pa Furlanka, ki je zaradi krivično postavljene meje ostala na jugoslovanski, preostala družina pa na drugi strani meje. Zgodbi sta me pretresli, vsaka s svojo dinamiko, in me spodbudili, da sem se zagnala v strokovne knjige, se pogovarjala z zgodovinarji in se poučila o času, ki mi je bil precej neznan – druga svetovna vojna, cona A in cona B, zavezniško obdobje, postavljanje meje, gradnja novega mesta. Resničnost zgodovinskih dejstev je postala kulisa, pripovedovanje obeh pričevalk pa odskočna deska za fiktivno romaneskno dogajanje.

Protagonistke so ženske. Kaj menite, zakaj? Verjemite, da v zgodovinskih virih nisem našla imenovane niti ene ženske, ki bi krojila usodo nastalega novega mesta. Omenjeni so bili župani, sekretarji, ministri, predsedniki, direktorji. Deklice, mladenke, ženske skorajda ni bilo. So le na fotografijah, kako vihtijo kramp, prodajajo za pultom, z otroki ob dedku Mrazu, ozaljšane in samozavestno strmeče v fotografa. Niso omenjene, niso v ospredju, vendar obstajajo. Moški so gradili in podpisovali pogodbe, ženske so čutile, razmišljale, jokale, potrpežljivo čakale, se veselile. Na videz neopazne so bile v resnici pomembne akterke, predvsem pa vredne svojega mesta v intimnih življenjskih zgodbah, ki se dogajajo za družinskimi vrati.

Ali pa je prava in resnična protagonistka ravno Gorica, mesto z ženskim imenom? Pravzaprav dve: (stara) italijanska Gorica in (nova) Nova Gorica. Ostarela prefinjena gospa, ki gleda čez mejo na objestno smrklo in čaka, da bo končno dozorela. Morda se je to zgodilo ravno zdaj, morda se bo jutri.

Kajti razumeti zgodovino pomeni dati svoj pečat v sedanjosti.

Roman izraža misel, da se zamolčane bolečine, tudi zaradi krivične meje, usidrajo globoko v človeka in tam ostanejo, neizrečene in ugnezdene. Toda moji liki skušajo vedro osmisлити svoj mikrokozmos¹. Se vam zdi, da so Dora, Pina in Lili zmogle v vsej polnosti živeti svoje sanje?

OBRNITE LIST.

¹ mikrokózmós – svet posameznega bitja, stvari, svet v malem

Mateja Gomboc

Karlo Špacapan

Ma Karlo pej tako je djal: »Pršli ste na oblast, jen nikdar prej mi ni blo žou dat vam vina vam na čast, ma kej čem reč, nč ne bom djou, komanda mora bt, ma vino, pej vse, kr je prav, si vtaknte v ret!« Lololololololololo lololololololo, ma vino pej, vse, kar je prav, si vtaknte v ret!«

Državno tekmovanje 2024/2025 – 1. in 2. letnik